

MONTSERRAT ACOSTA.

LA LLUM COM A PROTAGONISTA

PAU LLACUNA I ORTÍNEZ

1. BIOGRAFIA

Montserrat Acosta i Figuerola neix a Igualada l'any 1949, al carrer de Sant Domènec. Era la filla petita del matrimoni format per Pere Acosta i Escobar i Antònia Figuerola i Llacuna, i germana de Teresa. El pare era treballador blanquer i la mare del gènere de punt. Va estudiar al col·legi Nostra Senyora de Montserrat situat al carrer de Sant Roc, conegut popularment com les Maestre. Més endavant va fer els estudis secundaris a l'institut Pere Vives Vich.

Als catorze anys (1963), va començar a treballar a la fàbrica Mas Deop i, anys més tard, a l'empresa Escorpión. En aquesta darrera li van concedir una beca per millorar els seus estudis i ella la va utilitzar per iniciar-se en el dibuix i pintura anant a l'escola de dibuix Estudi Graells, l'única que hi havia a la ciutat. Va ser en aquesta escola, dirigida per Joan Graells i Gomà —amb qui va casar-se anys més tard—, on va començar la seva trajectòria en el món de l'art.

L'Estudi Graells estava situat al carrer de la Soledat, funcionava bàsicament a les tardes i s'hi impartien classes de dibuix i pintura en la seva vessant més acadèmica. De tota manera, Joan Graells intentava que els seus alumnes anessin una mica més enllà del simple fet d'aprendre acadè-

mia. Creava un ambient entorn de l'art i la seva comprensió en tots els aspectes.

Montserrat Acosta és deixeble directa de Joan Graells. D'ell aprèn la concepció pictòrica, la utilització del pinzell ample, els colors bàsics. Aprèn a mirar el model, a captar el paisatge i, a partir d'aquí, a crear el seu propi llenguatge, que passa per la composició, la llum i la gamma de la paleta, que en el cas de la Montserrat és el seu peculiar llenguatge.

Les seves primeres pintures de les quals tenim referència són de l'any 1966, quan tenia disset anys. Amb els seus companys d'estudi, s'integra en el grup 03-Color. Aquest grup aglutinava pràcticament tot el jovent de la ciutat que es prenia seriosament el món de l'art. Es pot dir que els principals creatius que va tenir Igualada a partir dels anys setanta van formar part d'aquest col·lectiu.

Amb 03-Color, Montserrat Acosta exposa per primera vegada en una col·lectiva en el Cellar d'Art de la Pobla de Claramunt (1964) i a la Galeria Símbol de Manresa (1968). Els anys 1965, 1966 i 1968 aconsegueix el primer premi i el premi d'honor en el Certamen Juvenil de Arte que organitzava el Frente de Juventudes d'Igualada per incentivar els nous talents artístics. En aquests anys, entra a treballar com a dissenyadora gràfica a Gràfiques Florensa (anys després, Grafopack)

i més endavant a la Impremta Jorba”, on, tot i estar molt reconeguda per la seva feina dissenyant *packaging*, mai no la van deixar assistir a una fira internacional pel fet de ser dona.

L'any 1967 ingressa a l'escola de Belles Arts Sant Jordi. Exposa col·lectivament en el Saló de Tardor d'Igualada. Un any més tard, participa en el premi Anglada Guillot i exposa al palau de la Virreina de Barcelona.

L'any 1970 es casa amb Joan Graells i Gumà, amb qui té dos fills: Roger el 1971 i Harold el 1974.

El 1973, dissenya el cartell de la Fira de Setembre d'Igualada i el 1979 la portada del número extraordinari de fi d'any del bisetmanari *Igualada. Periòdic de l'Anoia*. També és l'any que comença a treballar com a *freelance* en el disseny tèxtil: d'aquesta tasca se'n conserva una bona col·lecció de disseny de jerseis. En aquests anys, també fa de professora de dibuix a l'Escola Pia.

Al final dels anys setanta, participa en exposicions col·lectives d'artistes locals. La de l'any 1978, titulada «10 artistes igualadins» i, un any més tard, la de «21 artistes igualadins».

El final de la seva carrera ve marcat per dues exposicions individuals, l'una a la Galeria d'Ara d'Igualada (1980) i l'altra a la Sala de Arte Valentí, de Vilanova (1981). Aquest mateix any participa, i hi aconsegueix una menció, en el Premi Valentí-Homenatge a Rusiñol.

L'any 1984 mor a Igualada.

2. EL CONTEXT ARTÍSTIC

El context artístic de la ciutat durant la postguerra va ser hereu de les Arts del Dibuix que s'havia creat l'any 1934. L'any 1947 neix el Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada (CECI) i, com un secció d'aquest, l'any 1952 es crea el Grup Arts.

L'any 1960 s'organitza a Barcelona «El Día de la Provincia» i, com un acte d'aquesta commemoració, es fa una exposició al Palau de la Virreina amb pintors i escultors igualadins. En aquells anys, Miquel Llacuna i Alemany donava classes a l'antiga escola de Formació Professional, en un edifici al carrer de Garcia Fossas, núm. 2. La tasca pedagògica continua, anys més tard, a l'escola de Joan Graells i Gumà, conegut amb el nom d'Estudi Graells.¹

Durant aquest anys, les exposicions col·lectives més importants de la ciutat eren el que inicialment es van anomenar Saló de Artistas Igualadinos i més tard Salons de Tardor, organitzat pel grup Lacetània, una secció del CECI.²

Els pintors més coneguts en aquell moment a la ciutat eren Francesc Camps i Dalmases, Miquel Llacuna i Alemany, Josep Pelfort i Planell i Josep Costa i Solé, tots ells seguidors de l'herència acadèmica en els seus diversos vessants i estils. A més d'aquests, va aparèixer una nova fornada, en la qual figuren, entre d'altres, Josep Vilanova i Lluch, Pere Puig i Bosch, Gemma Riba i Roca, Joan Graells i Gumà, Josep Codina i Corona, Josep Valentí i Rosich i, sobretot, Amadeu Font i Bernades. Tots ells ja exploraven noves tendències. Realment, si hi ha un pintor que sintetitza aquest moment a la ciutat és Amadeu Font (1925-2013), autor matèric, amb una obra que

1. Pau Llacuna i Ortínez, «Joan Graells: jo no tinc controlat res», *Revista d'Igualada*, 58, Anoia, abril 2018, p. 53-57.

2. Isidre Pujol, «Grup 03 Color». Biblioteca Central d'Igualada, secció local. Petit Imprès, 7 Art – Sales Exposicions. Altres.

va evolucionar des d'un realisme impressionista a l'informalisme, per acabar en una abstracció poètica introspectiva.³

3. L'ESTUDI GRAELLS

L'Estudi Graells va començar al carrer de Sant Agustí, més tard va passar al carrer de Sant Pau i d'allà es va instal·lar a la Soledat. Les classes que s'hi impartien partien del dibuix del natural des d'un punt de vista acadèmic. Joan Graells i Gumà creu que «dibuixar acadèmic és fàcil, ho pot fer tothom: és tècnica». L'Estudi tenia un ambient general molt acadèmic, però també hi havia moments en què s'ensenyaven estètiques més innovadores.⁴

Per l'Estudi Graells van passar diverses generacions d'artistes igualadins: una primera va ser la integrada per Josep Ribera, Joana Munné, Mercè Claramunt, Josep Alonso, Montserrat Bonastre, Isidre Pujol, Maria Rita, Maria Àngels Gual. Va ser en aquesta primera generació que va incorporar-se, l'any 1963, Montserrat Acosta i Figuerola. Una segona generació va ser la de Josep M. Cuadras, Pere Noguera, Montserrat Oliva, Pau Llacuna i Ortínez i Jaume Duran. L'última generació va ser la de Xavier Saló, Joan Solanich, Llorenç Miquel i Oriol Solé. Aquesta va assistir a las classes quan l'Estudi s'havia traslladat a la Rambla Nova.

La majoria d'aquests alumnes de l'Estudi Graells van continuar treballant amb temes al voltant del món de la creació artística, i uns quants d'aquests són els que van crear l'any 1964 el Grup 03 Color.

3. Xavier Vives i Sabaté, «Amadeu Font i la incertesa del silenci», *Revista d'Igualada*, 12, Anoia, desembre de 2002, p. 117-119.

4. Extret de Pau Llacuna i Ortínez, «Joan Graells: jo no tinc controlat res», *cit.*

4. EL GRUP 03 COLOR

Com hem dit, l'any 1964 es va fundar, sota l'aixopluc del CECI, un grup d'artistes que pretenia innovar i divulgar la creació artística a la ciutat. Isidre Pujol,⁵ un dels membres del grup, explicava que «la conferència pronunciada per Alexandre Cirici dins el Cicle d'Art d'Avui obre de sobte la porta al coneixement “en temps real” a l'art que s'està fent en aquell moment». El llibre *Art i Societat* d'aquest autor es converteix en obra constant de consulta. Aquests condicionants, juntament amb el Saló de Tardor de 1962 (1-15 octubre), defineixen en termes generals la línia a seguir.

El Grup 03-Color va exposar diverses vegades i en diversos llocs. L'any 1964, a la sala de «la Caixa» de Piera, van fer una col·lectiva de Joana Munné, M. Àngels Gual, Josep Ribera, Josep M. Rosich, Manuel Busquets, Montserrat Bonastre, Isidre Pujol i J. Puig. El material presentat va anar des de l'impressionisme a l'expressionisme, amb una sola obra clarament d'abstracció. En aquest mateix any exposen també al Celler d'Art de la Pobla de Claramunt. En aquesta exposició es mostren dues tendències: l'una que podríem anomenar de figuratiu clàssic i una altra que va de l'abstracció al *collage* amb papers i elements naturals. Hi participa per primera vegada Montserrat Acosta, juntament amb Salvador Balcells, Joana Munné, Isidre Pujol, Jordi Jubert, Pere Noguera, Josep Ribera, Josep M. Rosich i Josep Munné.

La primera exposició totalment no figurativa, abstracció, pop-art amb incorporacions d'elements volumètrics, es fa l'any 1965. Hi exposen Josep M. Rosich, Isidre Pujol, Josep Ribera, Jordi Jubert i Joana Munné. Un any més tard (1966),

5. Extret d'Isidre Pujol, «Grup 03-Color». Biblioteca Central d'Igualada, secció local. Petit Imprès, 7 Art – Sales Exposicions. Altres.

exposen Montserrat Acosta i Figuerola, Joana Munné, Veni Garcia, Josep Alonso i Isidre Pujol: és una exposició de tendència figurativa, des de la vessant més clàssica a la nova figuració.

L'última exposició en què participen membres del grup es va fer l'any 1968 a la Galeria Símbol de Manresa. Hi havia obra de Montserrat Acosta, Josep Alonso, Pere Noguera i Joana Munné.

5. L'EVOLUCIÓ ARTÍSTICA DE MONTSERRAT ACOSTA

Les primeres obres que coneixem estan data- des de l'any 1966: es tracta de tres olis sobre tela, i dos són bodegons i un altre un quadre amb figures. És curiós comprovar que aquests pri- mers quadres semblen indicar ja el camí temàtic que anys més tard seguirà la seva obra, sobretot en les seves últimes etapes: el bodegó i la figura.

Des del final dels anys seixanta fins entrats el setanta, Acosta Figuerola va assajant temàtiques, tècniques i estils. Poques obres es conserven d'aquests anys. Les més notòries són unes siluetes amb tinta negra. La més destacada és la que va obtenir el premi en el Certamen Juvenil de Arte.

Un estil ja consolidat el podem datar cap als anys setanta. De fet, els pocs quadres datats d'aquesta època són del 1975 al 1978.

Temàticament fa molts paisatges, sempre pintats del natural. La paleta es basa en colors forts, que remarquen i ressegueixen els objectes, arbres o muntanyes. Són pintures dures, poc transparents, resoltes sempre amb pinzellada llarga i ampla. Preval la definició de l'objecte per sobre de la lluminositat.

Paral·lelament a aquestes pintures, tenim una col·lecció d'obres fetes amb aquarel·les i tintes d'impremta. La temàtica són bàsicament els rams de flors i els retrats. La gamma de color segueix en la mateixa línia que en la pintura a l'oli, tot i que diluint molt el color i jugant amb la taca. En els retrats més durs, la temàtica no

li permet jugar tan lliurament amb la taca, ja que busquen la semblança del model. D'aquesta mateixa col·lecció hi ha uns retrats amb ceres molt energètics en el traç.

Al final dels setanta i ja en el vuitanta, hi ha un veritable trencament en la duresa del color, la seva paleta s'aclareix, la lluminositat entra amb força i la pinzellada és més curta. Els colors clars inunden la tela, els fons i els objectes formen un tot. No ens trobem davant d'una còpia de la naturalesa, ni d'una crònica de la realitat, sinó que pretén anar una mica més enllà de la transcripció del model i aprofundir en les essències dels elements. Aquests elements, en els quadres, estan sintetitzats i cada pinzellada, tot i la seva l'aparent individualitat, forma part d'un únic conjunt. La síntesi d'aquests elements es produeix per mitjà d'una captació, molt espe- cial i personal, de la llum, que la fa veritable protagonista de l'obra.

Per mitjà de la llum, Acosta Figuerola ens dóna la seva visió personal de la naturalesa: la llum és transformadora, recreadora de la realitat captada. És un procés intimista en el qual no s'intenta explicar sinó crear, i els elements cap- tats són elements nous. La llum són les flors, els gerros, les fruites, els arbres, etc., però no són les flors, els gerros, les fruites i els arbres que coneixem. Acosta transcendeix el nostre coneixement, és emissària d'un altre espai, d'un altre temps. D'altra banda, els cossos es fan transparents, impalpables, sinuosos, sembla que hi veiem a través, i a vegades floten en l'espai.

Aquesta obra tan temperamental i sentimental ens implica, ens sedueix. Quan mirem un quadre ens sentim fascinats, atrets, ens quedem amb les ganes de veure'n un altre, i ens obre un instint que ens empeny a consumir-ne més.

Montserrat Acosta i Figuerola, amb la seva pintura lumínica, difuminada i brillant, ens tras- llada a una altra realitat. Potser no sabem ben bé on anem, però sabem que és una realitat bella, sabem que és art.

6. LES SIGNATURES

Generalment, la pintora signava els quadres amb els seus cognoms: Acosta Figuerola. De tota manera no són moltes les obres signades, menys encara les datades, tot i que totes estan catalogades. Cal assenyalar, però, que hi ha una primera època, la dels anys seixanta, en què signa solament amb el cognom: «Acosta».

7. COMENTARIS A L'OBRA DE MONTSERRAT ACOSTA I FIGUEROLA

«És una pintora que ha recorregut un llarg camí interior, que apareix plenament formada, amb una expressió i enteniment de l'art pròpia, personal». J. Llop S.

«Una forta lluita interior i una sensibilitat extrema li han purificat la paleta». Amadeu Caballé

«I en contemplar els teus quadres —aire i llum— preguntarem d'on treies el perfum que fa que oblidem que són... pintures». Marcial Fernández i Subirana.

«La llum és la protagonista i el vincle per arribar el tema, i que aquest no és una simple transcripció, la llum és transformadora, recreadora de la realitat captada. (...) La llum de la natura a través d'Acosta Figuerola passa a ser pintura. La llum-pintura passa a ser art». Pau Llacuna i Ortínez

PAU LLACUNA I ORTÍNEZ (Igualada, 1952). Va estudiar història de l'art i ha estat gestor cultural. Autor de diversos llibres sobre aquestes matèries, és membre del consell de redacció de la *Revista d'Igualada*.

